Opettajien kulttuurikisa 2026

Kirjoittanut Elisa Haverinen

Päivien peitto

Olihan se mahdollista, että Tarmo oli oikeassa. Olimme väitelleet peitosta siitä saakka, kun olin nostanut sen auton takapenkiltä ja leväyttänyt Tarmon silmien eteen kuin metsästyssaaliin. Olin viettänyt elokuun viimeisen viikonlopun Savossa ja jakanut tätien kanssa mummon perintöä. Tosin sitä olivat jakaneet lähinnä tädit. Raha oli helppoa jaettavaa. Mutta irtain oli jotain ihan toista.

Olin sanonut jo ennen viikonloppua kaikille tädeille, että minulla ei ollut mitään vaatimuksia ja vain yksi toive: mummon sängynpeiton minä mielelläni ottaisin. Olin ihastellut sitä pikkutytöstä saakka, kuljettanut sormea silmukoiden urissa ja mönkinyt sen alle, kun mummo pistäytyi torilla – aikana, jolloin painopeitosta ei kukaan puhunut vielä mitään. Lisäsin tädeille lähettämääni viestiin, heti perään, että ellei joku muu sitä nyt sitten välttämättä halua. Tädeistä vanhin vastasi lähes yhtä nopeasti, että mummo oli luvannut peiton hänelle – valitettavasti, hän lisäsi.

Peitosta ei puhuttu sen enempää tätien kanssa ennen sunnuntaita, jolloin pakkasin autoon matkakassini ja vähäiset minulle valitut ja minun huolimani tavarat, kuten messinkiset kynttilän jalat, kolhiintuneen emalikannun ja mustepullon, jonka etiketistä kuitenkin sai sen verran selvää, että tiesi, mistä on kyse. Lähtöä edeltävänä iltana olin poiminut muutaman litran viinimarjoja ja sovittelin marjaämpäriä takakonttiin, kun täti ilmestyi viereeni ja alkoi jutustella muuttuneesta sisustusmuodista ja kerrostalokolmiosta, jonka varastointitilat olivat jo ennestään käyneet ahtaaksi hänen ja sedän tavaroille.

– Sopii ehkä kuitenkin paremmin sinun tyyliisi, hän sanoi ja ojensi peiton minulle kasvoillaan anteliaisuutta ja silkkaa hyvää tahtoa.

Kieltämättä kalastajalangasta virkatun peiton terävänurkkaiset ruudut ja tiukat koristenypylät tuntuivat ihoa vasten kovilta. Tarmo saattoi siis olla osittain oikeassa. En ollut kuitenkaan valmis enää yhteenkään kompromissiin peiton suhteen. Loikoilin mallin vuoksi sängyllä ja vedin pään alle pehmikkeeksi suuren päivätyynyn: kas näin kuviot eivät paina poskea. Tarmo ei vaan nähnyt, että peitto sopi täydellisesti rustiikkiseen tyyliin, johon sisustuksemme oli pikkuhiljaa vaihtunut.

– Sinä olet vaihtanut, Tarmo tarkensi.

En ymmärrä, miksi minun olisi pitänyt neuvotella näistä asioista Tarmon kanssa. Tarmo ei erottanut edes terrakottaa tiilenpunaisesta. Enhän minäkään mennyt työkaluvajaan ehdottelemaan uutta järjestystä lapioille ja haravoille. Kysyin Tarmolta, että milloin hän ylipäänsä oli viimeksi makoillut päiväpeiton päällä. Niinpä – joskus kuusi vuotta sitten koronan kourissa. Sohvallahan hän otti päiväunet työpäivän jälkeen, kun oli ensin syönyt valmiin päivällisen ja avannut television. Pienen englantilaiskylän murhaajakin jäi hänelle aina mysteeriksi, sen verran nopeasti uni aina tavoitti pää käsinojaa vasten.

– Mutta silti, Tarmo jaksoi väittää peitosta, – ihan periaatteesta.

Mikä ihmeen periaate? Itselläni on sellainen perusajatus, että kodin täytyy olla esteettisesti harmoninen ja miellyttävä. Eikä sekään nyt ihan pieni asia ollut, että kyseessä oli mummon tyttöpäänä virkkaama peitto. Selvitin Tarmolle, että sängyn päälle voi levittää vielä huovan pehmikkeeksi, jos välttämättä haluaa makuuhuoneeseen päiväunille. Ostinkin sellaisen villahuovan ihan varta vasten. Tarmon mielestä se oli järjetöntä.

Peiton silmukoissa viipyi mummon sormenpäiden kosketus. Samanlaisella määrätietoisella ja hellällä otteella hän oli kietonut liukkaat hiukseni symmetrisille leteille. Kuinkahan monta ketjusilmukkaa ja pylvästä mummon aikoinaan vielä sileät sormet olivat peittoon virkanneet? Lankaa oli kulunut kolme kiloa. Peitto oli ollut käytössä vuosikymmeniä, mutta edelleen se asettui sängylle ryhdikkäästi. Neliöt sai helposti vedettyä suoriin riveihin – toisin kuin oppilaat. Peiton valkoinen väri korosti talonpoikaissängyn tummaa päätyä. Tarmo ei vaan sitä ymmärtänyt.

– Ja sitä paitsi se on ruma, katiskaverkko.

Olihan minullakin ollut vaiheeni, murrosikäni, jolloin en tällaista peittoa olisi huolinut. Mutta mummon peitto alkoi välähdellä mielessäni jo ennen kuin vastaavat ilmestyivät sisustuslehtien kansikuviin. Lopullisen oikeutuksensa peitto sai seuraavana jouluna. Täti oli sujauttanut joulukortin mukaan seepiansävyisen, pinnaltaan halkeilleen valokuvan mummon kotitilalta. Koivun oksaan oli ripustettu harsomainen kangas, ehkä pitsiverho ja sen alle oli kannettu puulaveri. Mummo nuorena ja norjana, kukallinen kahvikuppi kädessään. Kaikki kovin herraskaisina juhlistamassa jotakin. Laverin päälle oli levitetty mummon peitto. Minun peittoni.

Iltaisin laskostin peiton huolella sitä varten ostetulle rahille sängyn jalkopäätyyn. Jos Tarmo vetäytyi ennen minua yöunille, hän vaan huiskaisi peiton pois omalta puoleltaan. Niin olikin parempi. Olisi huiskaissut lattialle kuten edellisen päiväpeittomme, marketista ostetun tikkipeiton. Ei olisi lainkaan ymmärtänyt käsityön arvoa.

Talvella Tarmo alkoi nostaa esille muitakin, jo loppuun käsiteltyjä erimielisyyksiämme. Hän huomautteli keittiön ruokapöydän tuoleista, joissa ei muka voinut istua. Vuosisadan ja evakkomatkankin kestäneet. Niissä pystyi – niissä täytyi – istua ryhdikkäästi. Tuolit sopivat sitä paitsi täydellisesti uuden, suuremman ruokapöytämme kanssa. Ei Tarmo voinut kiistää, ettemmekö olisi haaveilleet isommasta pöydästä, tai ainakin puhuneet. Tarmo jaksoi päivitellä myös kierrätyskeskuksesta ostamiani lautasia, joita ei kullatun reunan vuoksi voinut pestä koneessa. Ne olivatkin vain juhlakäytössä, koska ei minuakaan käsin tiskaaminen innostanut. Vietin keittiössä aivan tarpeeksi aikaa jo muutenkin. Emme olleet syönee eineksiä sen jälkeen, kun olin vuosi sitten irtisanoutunut. Ainaisen tyytymättömyyden sijaan olisin toivonut kuulevani edes joskus pienen k-alkuisen sanan.

Olin pyrkinyt luomaan lämmintä tunnelmaa lisäämällä kotiimme värejä. Makuuhuoneen seinät olin maalannut syvän sinisiksi. Joulun jälkeen Tarmo nosti taas kerran esille peiton näennäisen järjettömyyden. Vastasin pohtimalla ääneen, voisiko peiton värjätä. Tarmon suu lakkasi jauhamasta perunaa ja karjalanpaistia ja jäi auki. Puoliksi pureksittu ruoka näytti inhottavalta kielen päällä. Tarmo nielaisi.

- Pehmentääkö uusi väri sen?

Kysymys vaikutti vilpittömältä, vaikka olin jo hyvän aikaa sitten tullut johtopäätökseen, että kyse ei ollut enää ollenkaan peiton tuntumasta ihoa vasten vaan jostain ihan muusta. Mutta ehkä kuitenkin oli edelleen kyse siitä. Keskustelun jälkeen Tarmo alkoi yllättäen vetäytyä päiväunille makuuhuoneeseen. Heitti vaan virkatun pitsin minun puolelleni ja jätti siihen. Eipähän sotkenut: tummista farkuista olisi voinut irrota väriä tai nappi tarttua kuvioihin ja repiä peittoon reiän. Eikä reikäinen peitto suojaisi enää tarpeeksi – ei miltään eikä ketään.

Keväällä Tarmo innostui puutarhan hoidosta, järjesteli illat tavaroita ulkovälinevarastossa. En tosin hahmottanut hänen logiikkaansa, mutta en puuttunut. Olin tyytyväinen, kun sain iltoihinkin enemmän omaa rauhaa, täydellistä hiljaisuutta. Kun ennen maalausurakkaa vedin maalarinteippiä lattialistan suojaksi, mieleeni nousi, kuinka oppilaita oli ollut vaikea saada pysymään poissa sieltä, minne ne eivät kuuluneet. Kun kuvat kerran nousivat syvyyksistä,

niitä oli vaikea painaa pois. Tarmon ollessa töissä, käperryin välillä painavan peiton alle. Virkattujen kuvioiden rei'istä katseltuna maailma pysyi sopivan hämäränä ja riittävän kaukana.

Kevään edetessä huomasin, ettei robottiruohonleikkuria ollut ladattu. Ihmettelin asiaa ääneen. Tarmo selvitti yhdellä lauseella kylväneensä niittykukkien ja heinikon siemeniä pihaan, jonka tasaisesta nurmikosta olimme joskus yhdessä olleet ylpeitä. Eräänä iltana olin jo huomauttamassa asiasta, mutta Tarmo tuijotti minut hiljaiseksi. Sen jälkeen terassin ovi jakoi kotimme kahteen vyöhykkeeseen ja molemmat hallitsimme omiamme. Tarmo perusti perenapenkkejä ja minä maalasin testineliöitä ruokailutilan seinään: syvänmeren turkoosi vai paahdettu petrooli.

Toukokuun lopussa ylitin vyöhykkeiden rajan ja kävin pyytämässä Tarmoa iltateelle. Olin leiponut teeleipiä. Mutta ei hän ehtinyt. Pergolan tukipylväiden pystyttäminen oli niin pahasti kesken. En ollut koskaan ymmärtänyt pergolan merkitystä. Siitä puuttui katto ja seinät. Se ei tarjonnut suojaa sen enempi sateelta kuin katseilta. Tosin juhannukseen mennessä sen juurelle istutetut villiviinit kiipesivät jo puoleen väliin rakennelmaa. Tarmo ei ohjannut latvoja tai oksia vaan antoi villiviinin kiivetä ja levitä omia aikojaan. Se toi mieleen oppilaat, jotka rönsyilivät käytävillä, kuten sinäkin aamuna, jolloin yöpuoleni välähti kaikkien näkyville.

Kesän lämmetessä, pidin ikkunoita auki. Pergolassa soi tauotta Iskelmä-kanava. Mistä alkaen Tarmo oli alkanut pitää suomalaisesta musiikista? Kurkistelin ikkunasta värien sekamelskana kukkivan niityn yli. Tarmon tiaisille nikkaroimaan pönttöön oli asettunut kirjosieppo. Luonto ei asettunut raameihin, joita sille tarjottiin. Ei ollut asettunut Petruskaan, luokan kingi. Siitä oli vähän yli vuosi, mutta muisto osui terävästi palleaan. Toukokuisena aamuna Petrus sai lietsottua puoli luokkaa jatkamaan meteliä käytävällä, kun olisi jo pitänyt istua pulpeteissa. Naapuriluokan opettaja avasi ovensa ja sulki sen sitten liioitellun äänettömästi, välissä vain vilkaisi minua ja huokaisi. Kun villiintyneet lapset lopulta juoksivat luokkaan, Petrus muksautti minua ohi mennessään nyrkillä kylkeen, muka vahingossa. Samassa kännykkääni kilahti viesti: vitun huoraperse, millä perusteella olet jättämässä Petruksen luokalleen.

Muistan rehtorin huoneesta vain ikkunalaudalle sievään riviin järjestetyt kaktukset. Tuijotin niiden piikkejä ja pudistin päätäni. Kieltäydyin sovittelusta. En katunut sanojani. Kaikki oli toki ollut asiatonta ja sopimatonta. Epäpedagogisuuden myönsin, mutta en katumusta.

Irtisanouduin rehtorin tapaamisen päätteeksi. Tai oikeastaan jo kesken puhuttelun. En tuntenut enää velvollisuutta asian käsittelyyn enkä yhtään mihinkään. Kävin keräämässä luokasta henkilökohtaiset tavarani. Kenkäni muuttuivat olemattoman kepeiksi, kun avasin koulun oven ja astuin häikäisevään auringonpaisteeseen.

Heinäkuun helteillä kävin nukkumaan ennen Tarmoa. Helle tihkui makuuhuoneen seinistä läpi. Yhtenä iltana istahdin sängylle pelkissä sortseissa. Virkatut nypylät painoivat takareisiä niin, etten ollut sellaista ennen huomannutkaan. Kesä ja lyhyiden lahkeiden aika päättyisi kuitenkin pian. Suomen kesät – tietäähän sen. Mutta kuulin taas kerran, kuinka meteorologi povasi korkeapaineen jatkumista. Ranskassa paloivat metsät ja heinikot, uhkasivat kuuluisaa viinikaupunkia, sitä, jonne teimme aikoinaan häämatkan. Vilkaisin seinäkalenteria. Hääpäivä oli ollut viime viikolla. Kumpikaan ei ollut muistanut. Meillä oli niin paljon kaikkea muuta.

- Joko olet töitä ajatellut, Tarmo heitti minulle kysymyksen olohuoneesta.
- Ajatellut olen.

En ollut kertonut tulevasta työhaastattelusta. Se ei ollut oman alan paikka, mutta ei sillä ollut väliä. Tai siis oli. Hain sitä juuri siksi, mutta en uskaltanut antaa vielä tilaa toivolle.

Haastattelupäivää edeltävänä iltana sain peitettyä viimeisenkin valkoisuuttaan alastoman seinän maalikerroksen alle. Viikkojen maalausurakka kiristeli lihaksissa ja kuumuus herätteli aamuyön pitkinä tunteina. Maalin haju tuntui nenässä vielä aamulla. Poskeen oli tarttunut tummansinisiä roiskeita, mutta en jaksanut hangata niitä pois. Voisin haastattelussa kertoa tehneeni remonttia. Vaikuttaisin ahkeralta ja työteliäältä. Kaksi tuntia ennen etähaastattelua helle tuntui puristavan minut kasaan ja painoi silmäluomia. Oikaisin sängylle ja ehdin ihmetellä, kuinka peitto ei tuntunut yhtään miltään.

Kun avasin silmät, tajusin heti nukkuneeni kaksi tuntia. En ehtinyt muuta kuin nousta sängystä suoraan koneen ääreen. Odotellessani nettiyhteyttä, rapsuttelin kynnellä suupieliin kuivunutta kuolavanaa ja haroin hiuksiani. Silmissä ja silmien takana leijaili sumu. Kamera ylivalotti kuvaa, jota olin juuri säätämässä, kun yhteys haastattelijoihin avautui. Näin ruudulla oman kuvani jättimäisenä: poskeen painuneen, isoäidin silmukoita tarkasti jäljittelevän neliön, labyrintin, josta maalipisteet eivät löytäneet ulos.

Haastattelun jälkeen hellelukemat kiipesivät korkeimmilleen, mutta maalausurakka oli nyt loppuunsaatettu. Jos en saisi töitä, ei olisi vara jatkaa kodin kunnostusta. Eteinen kuitenkin

kaipasi uutta järjestystä. Kenkälipasto oli kulunut, mutta myös liian suuri. Se uhkasi kampata kaikki sisälle pyrkijät. Tähän taloon ei niin vain tultu sisälle. Olin puuhannut talon kimpussa vuoden päivät ja edelleen siinä oli vierauden tuntua. Tarmo väitti, ettei tänne voinut kotiutua, koska joka nurkan väri ja huonekalu vaihtoi paikkaa kuin hyökytulvassa. Tarvitsin muuta ajateltavaa. Valitsin Areenasta elokuvan. Yhtäkkiä tunsin vain pohjatonta väsymystä. Nukahdin sohvalle alkutekstien aikana.

Tarmo seisoi pergolassa kädet lanteilla, selin minuun ja tähysti rakennelmansa ylärimaa. Muutama päivä aikaisemmin hän oli sanonut, että iltakuuden jälkeen aurinko paistoi pergolaan liian kuumasti, vaikka päivisin siellä oli kuulemma mukavan viileää. Villiviinit olivat peittäneet kaakkoiskulman. Pyörittelin käsissäni perimääni aarretta. Käyttöä varten mummo oli sen aikoinaan virkannut. Ojensin peiton Tarmolle.

- Saan ehkä töitä.
- Ihanko totta?
- Ihan.

Ihan varmasti jossain vaiheessa. Kun Tarmo sai peiton ripustettua pergolan yläpalkkiin, aurinko siivilöityi sen läpi Tarmon kasvoille. Pitkästä aikaa hänen poskillaan häilähteli valo.